

Emil Hruška

Mata Hari z Chebu

PŘÍSPĚVEK K HISTORII ČESKOSLOVENSKÉ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY

Špionáž Anny Dienelové z Chebu.

Žena v čele rozvědné špionáže. - „Mata Hari“ a „Onkel Irg“ - Vlnohradský starosta z Chebu. - Tajné líčení potrvá až 12 dní.

Jednou z nejvýznamnějších postav špionážní historie naší země byla Anna Dienelová, známá pod přezdívkou „Mata Hari“.

Anna Dienelová byla v Chebu vlnohradským starostou, který byl v čele rozvědné špionáže. Vlnohradský starosta z Chebu, známý pod přezdívkou „Onkel Irg“, byl v čele rozvědné špionáže.

Anna Dienelová byla v Chebu vlnohradským starostou, který byl v čele rozvědné špionáže. Vlnohradský starosta z Chebu, známý pod přezdívkou „Onkel Irg“, byl v čele rozvědné špionáže.

RODNI LISTY

ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

RODINNÁ POLITIKA

ZPUS

LE

AZAR

SN

PO

PO

SAM

EDICE

MAGNETIKA

NAKLADATELSTVÍ EPOCHA

Emil Hruška

Mata Hari z Chebu

**PŘÍSPĚVEK K HISTORII ČESKOSLOVENSKÉ
VOJENSKÉ ZPRAVODAJSKÉ SLUŽBY**

**NAKLADATELSTVÍ EPOCHA
PRAŽSKÁ VYDAVATELSKÁ SPOLEČNOST**

Ediční rada Edice Magnetka:

prof. PhDr. Robert Kvaček, CSc. (FF UK; Technická univerzita v Liberci)

doc. PhDr. Jan Halada, CSc. (FSV UK, Institut komunikačních studií)

prof. PhDr. Radek Fukala, Ph.D. (Univerzita J. E. Purkyně Ústí nad Labem)

PhDr. Jan Koura, Ph.D. (FF UK, Ústav světových dějin)

PhDr. Miloslav Martínek, CSc.

JUDr. František Čermák

Copyright © Emil Hruška, 2020

Cover © Vladimír Pfeifer, 2020

Photos © archiv autora, Archiv bezpečnostních složek, Emil Hruška, 2020

Czech edition © Nakladatelství Epoque, Pražská vydavatelská společnost, Praha 2020

ISBN 978-80-7557-962-1 (Nakladatelství Epoque)

ISBN 978-80-7250-839-6 (Pražská vydavatelská společnost)

Obsah

Mata Hari	7
Velká špionážní aféra odhalena!	9
Byl to Georg Le Gros...	58
Postavy a osudy	77
To nejlepší nakonec – František Jandera	86
Shrnutí na závěr	108
Prameny a literatura	109
O autorovi	110

Mata Hari

Mata Hari?

To je ale otázka!

Přece úchvatná, charismatická tanečnice, „žena vamp“, ale také fenomenální špiónka, která za první světové války přivodila obrovské škody Francii, pracujíc pro německou tajnou službu...

Ano, tak zní ve stručnosti už více než sto let tradovaná legenda, odrážející se v mnoha filmech, ve stovkách knih a tisících příspěvků v novinách, časopisech, elektronická média dnes nevyjímaje.

Ale skutečnost, rovněž podaná ve zkratce?

Mata Hari (jávsky „oko dne“ nebo též „slunce“) bylo umělecké jméno nizozemské tanečnice Margarethy Geertruidy Zelleové, narozené 7. srpna 1876.

Před první světovou válkou proslula Mata Hari v některých evropských zemích jako exotická tanečnice, jako excentrická umělkyně, vystupující před dychtivým mužským publikem mimo jiné i obnažená.

V druhém roce první světové války, tedy v roce 1915, bylo Matě Hari devětatřicet let.

Její umělecká kariéra se chýlila ke konci.

A s koncem přichází kruté zapomnění, přičemž nikoli pomalé přicházení tohoto konce bylo pro Matu Hari provázeno citelnou finanční nouzí.

Na podzim roku 1915 se Margaretha Geertruida Zelleová stala placenou agentkou německé vojenské zpravodajské služby označované „IIIb“, kterou od roku 1913 řídil plukovník Walter Nicolai (1873–1947). V této tajné službě dostala Mata Hari krycí označení „H 21“.

V roce následujícím získala Matu Hari, stále pracující pro Němce, ke spolupráci také francouzská tajná služba. Pro činnost proti svému úhlavnímu nepříteli, Německu. Takovým lidem se říkalo a říká „dvojití agenti“.

Mata Hari si chtěla utrhnout víc, než na co měla.

Ráno dne 13. února 1917 ji v hotelovém pokoji zatkla francouzská policie.

Následovalo vyšetřování a soudní proces, na jehož konci Mata Hari vyslechla rozsudek znějící: trest smrti. Popravena byla zastřelením popravčí četou dne 15. října 1917 ve Vincennes u Paříže.

Úřední dokumenty týkající se Maty Hari byly (a některé kupodivu dodnes jsou!) dlouho veřejnosti nepřístupné. Poté, co v lednu roku 1999 zveřejnili Britové některé historické materiály týkající se první světové války a britské tajné služby MI 5, vyšlo najevo, že Mata Hari neprozradila žádné důležité tajemství ani Francouzům, ale ani Němcům. Nedisponovala totiž potřebnými kontakty v klíčových vojenských a pro válku důležitých oblastech. Nikdy nebyla rafinovanou vyzvědačkou, jak se objevilo v rozsudku soudu a v pozdějších výkladech, leč mnohem spíše vítanou obětí francouzského vojenského soudu.

V době, kdy byla Mata Hari souzena, totiž válečné nadšení Francouzů citelně ochabovalo a velmi potřebným se zdál být obětní beránek, na nějž by bylo možné svalit vinu za porážky a ztráty. Mata Hari se však jako „špionka“ snažila bohužel obstát naivní a v podstatě bezvýznamnou zpravodajskou činností, přičemž byla krajně lehkomyšlná a nedokázala rozpoznat nebezpečnost svého konání. Německá válečná propaganda chtěla „případu Mata Hari“ co možná nejvíce využít a označovala Matu Hari za „oběť francouzského válečného šilenství“, při jejím romantickém oslavování a vyzdvihování.

Dodnes bývají ženy, které se dostanou do setmělého svěbytného světa vyzvědačství, či přesněji řečeno do ošidné mašinerie zpravodajské činnosti, přezdívány „Mata Hari“.

Jedna z takových se objevila v polovině třicátých let minulého století také v Československu. Jmenovala se Anna Dienelová a v dobovém tisku se jí dostalo romantické přezdívky „Mata Hari z Chebu“ nebo také „chebská Mata Hari“.

Velká špionážní aféra odhalena!

Pod senzačními titulky jako například „Odhalena velká špionážní aféra“ přinesl na začátku listopadu 1935 veškerý denní tisk publikovaný v Československé republice, tedy nejen český, obsáhlou informaci vycházející z úředního oznámení zpravodajské ústředny pražského policejního ředitelství. List *Národní politika* z neděle 3. listopadu 1935 tuto informaci opatřil titulkem „Odhalení velké špionáže ve prospěch Německa“.

České slovo toho samého dne oznamovalo: „Velká síť špionáže odhalena“, s podtitulky „Dvě velké špionážní aféry zlikvidovány/ Většina zatčených jsou členy Henleinovy strany/ Dodávali Německu za peníze zprávy o naší armádě“. „Všechny nitky, spojující špiony, se sbíhaly u Dienelové, velké přítelkyně a milenky šéfa německé zpravodajské služby Helmy [správně Helma; Ernst Helm, v té době, major, vedl pobočku vojenské zpravodajské služby Abwehr v Drážďanech, Dienelová s ním však přímo nespolupracovala – pozn. aut.]. U Dienelové, která žila v přesvědčení, že ji nemůže nikdo z práce proti republice podezírat, byl také nalezen nejzávažnější a nejobsáhlejší materiál,“ stálo mimo jiné v tomto listu.

Ještě větší pozornost věnoval uvedené úřední zprávě pražského policejního ředitelství tisk německý, především také v Německu hojně čtený regionální deník *Egerer Zeitung* (Chebské noviny). Řada z osob zatčených pro podezření z vyzvědačství ve prospěch Německa totiž pocházela buď přímo z Chebu, nebo z Chebska.

Včetně Dienelové.

Deník *Egerer Zeitung* napsal, že v Československu bylo pro podezření z vojenské zrady zatčeno 37 osob, přičemž v dané úřední zprávě jich bylo jmenovitě uvedeno 28. List (stejně jako další noviny) přinesl všechna jména a další údaje k zadrženým. Byli jimi:

Erwin Scheinost, technický úředník z Černého Potoka u Vejprtu; Marie Schmiedlová, Scheinostova milenka, pracující jako dělnice ve Vejprtech; Gisela Scheinostová, matka Erwina Scheinosta; Otto Rauscher z Květnové u Ostrova nad Ohří, bývalý tajemník strany DNSAP, rozpuštěné úředně v roce 1933; Roman Pfob z Černého Potoka u Vejprtu; Josef Görg, soukromý úředník; Adolf Bürger, řeznický tovaryš z Vejprtu, jenž měl vylákat do Saska a tam předat gestapu vejprtského občana Antona Sackerta; Jiří Novotný, číšník z Prahy; Mada Šulcová, vychovatelka; Hermann Wolfssohn, říšský Němec; Friedrich Karl Witte, soukromý úředník z Chebu; Auguste Wittová, jeho matka; Karl Stross, pomocný úředník Městského úřadu v Chebu; Walter Zimmerhackl, obchodník z Bečova nad Teplou; Heinrich Glaser z Chomutova; Adam Böhm, technický úředník z Hazlova u Chebu; Hermann Reinl, lesník, říšský Němec; Anna Dienelová, soukromá úřednice z Chebu; Ing. Walter Fischer, technický úředník bydlící v Praze; Alexander Michalek, studující práva; Franz Wollrab, student Vysoké školy pivovarské v bavorském Freisingu; Ernst Bauer ze Znojma; Friedrich Rippl, úředník uhelné společnosti Britannia; Georg Tébenszky, železniční inspektor v.v., bydlící v Chebu; Friedrich Klee, architekt z Teplic; Rudolf Semsch, vysokoškolský student, rovněž z Teplic; Karl Kunert, obchodní zástupce bydlící v Teplicích; Franz Sassum, úředník Svazu německých pojišťoven.

Egerer Zeitung opomněl uvést to, co s gusem přinesly české listy: členství některých zatčených osob v Henleinově Sudetoněmecké straně (SdP).

Všechny noviny, české i německé, pak přinesly s dílčími obměnami toto: Anna Dienelová byla ve spojení s důstojníky říšskoněmecké zpravodajské služby a zabývala se hlavně tím, že za pomoci svých spolupracovníků získávala informace o československé armádě. V Chebu zatčený Witte spolupracoval s říšskoněmeckým kriminálním komisařem Krellmannem; Wittova činnost byla usnadněna tím, že si nedávno otevřel v Chebu informační kancelář a spolupracoval s pomocným úředníkem městského úřadu Strossem, který pracoval v přihlašovací kanceláři a měl k dispozici evidenci obyvatel. Stross byl ve spojení s Scheinostem, kterému bylo prokázáno, že na svém motocyklu cestoval za svými spolupracovníky jak po Čechách, tak

po Moravě a Slovensku. Jenže Witte, Stross a někteří další měli s Annou Dienelovou jen velmi vágní a blíže neurčené spojení.

Podle výchozí úřední zprávy bylo vyšetřování vedeno už osm měsíců. Anna Dienelová a Georg (v českém tisku uváděný jako Jiří) Tébenszky byli zatčeni už koncem února 1935. O Dienelové se čtenáři mohli dále dovědět, že se často pohybovala v restauracích, a to hlavně ve společnosti důstojníků. Byť jen náhodná známost s ní, ačkoliv byla jen formálního charakteru, vedla k penzionování nebo přeložení některých československých důstojníků. Sedmašedesátiletého Tébenszkyho využívala Dienelová hlavně proto, aby kryl její činnost. Podnikla s ním, coby se „strýčkem“, více cest včetně zahraničních, přesněji do Německa. V Tébenszkyho chebském bytě byly údajně nalezeny, a to schovány v klavíru, písemnosti patřící Dienelové.

K zatčení dalších osob z Chebu a okolí mělo dojít teprve nedávno. „Sdělením jmen 28 zatčených by mohl vzniknout dojem, že se jedná o jednotnou aféru,“ komentoval úřední zprávu – a řekněme, že v tomto případě objektivně – deník *Egerer Zeitung*. „Ve skutečnosti se může jednat o čtyři nebo pět skupin, a v žádném případě není jisté, že různé, nyní odhalené záležitosti, spolu souvisí. Takto je vyšetřování vedené proti první skupině zatčených, ke které patří Anna Dienelová a drážní inspektor Tébenszky, už uzavřeno a proces proti těmto dvěma, a ještě sedmi dalším osobám, jak slyšíme, začne už tento pátek. Ostatní špionážní záležitosti se částečně nacházejí ještě ve stadiu předběžného vyšetřování.“

PROČ TAKOVÁ PUBLICITA?

Zveřejnění příslušnosti některých zatčených osob k Sudetoněmecké straně bylo neobvyklé.

A politicky zjevně tendenční.

Důvod?

Rok 1935 byl z hlediska rozšiřování síly a vlivu SdP přelomový. Tento rok začínal ve znamení blížících se parlamentních voleb; tato událost hluboce ovlivnila na další tři roky celý vnitropolitický vývoj v Československu. Vedení Sudetoněmecké vlastenecké fronty oznámilo 2. května 1935 směrnicí č. 97, že s ohledem na blížící se volby mění název na Sudetoněmecká strana (*Sudetendeutsche Partei* – SdP).

Při parlamentních volbách, které proběhly 19. května 1935, získala SdP více než jeden milion hlasů, a tím 44 poslaneckých mandátů. SdP se tak stala nejen nejsilnější německou stranou, nýbrž z hlediska počtu získaných hlasů nejsilnější politickou stranou v ČSR vůbec. Šlo o úspěch, který všechny překvapil – včetně samotné SdP. Vzhledem k tomu, že růst její politické síly byl provázán s rozmachem protistátní a prohitlerovské aktivity sudetských Němců, hledala státní moc prostředky a způsoby, jak tomu čelit.

Plukovník František Moravec, v druhé polovině třicátých let šéf pátrací skupiny II. oddělení Hlavního štábu Československé armády, tedy vojenské zpravodajské služby, uvedl ve svých pamětech *Špión, jemuž nevěřili*: „Obrovská výzvědná ofenzíva proti Československu ze strany Německa započala v roce 1935. Německá zpravodajská organizace, kompetentní, dobře organizovaná, s dlouhou a dobrou tradicí, měla na své straně velké výhody. Zaprvé tu byl rozdíl mezi politickým a sociálním systémem obou zemí – policejní stát proti státu demokratickému – který postavil Československo do nevýhody, nehledě už vůbec na rozdíl ve velikosti obou zemí. Pak tu byla německá národní menšina, čítající dva a půl milionu osob, které žily v kompaktních pohraničních úsecích Čech a Moravy. Tato menšina vytvořila jedinečnou operační situaci pro německou zpravodajskou službu. Mnoho sudetských Němců žilo v průmyslových a vojenských střediscích. Mnoho jich mělo čistě česká jména, mnozí vychodili české školy a mluvili bezvadně česky. Dobře řízení operačními orgány Abwehru, stovky těchto nenápadných občanů vyhledávalo vhodné české a slovenské typy a dodávalo o nich své organizaci potřebné informace jako základ pro počátek náborové operace. [...] Proti Československu operovaly tři ústředny Abwehru. Jedna byla umístěna ve Vratislavi a zaměřovala svou činnost proti Moravě. Druhá v Drážďanech operovala proti Čechám ze severu, a další v Mnichově, zaměřená na jižní a západní Čechy. [...] Německé velvyslanectví v Praze, německé konzuláty v zemi i německá univerzita v Praze byly všechny zapojeny do německé zpravodajské činnosti.“

Rozsáhlé náborové pole měla německá zpravodajská služba, a to nejen vojenská, v mladých sudetských Němcích, horujících pro nacistický